

Nu is het moeilijk om rechtstreeks vanuit het Hoofdbestuur het werk in de afdelingen te stimuleren. Gelukkig is in een aantal gevallen gebleken dat de Gewestelijke Commissies een belangrijke rol kunnen spelen bij het contact over natuurhistorische zaken tussen de afdelingen en het Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur zal daarom - daar waar Gewesten (nog) niet goed functioneren - actie ondernemen. Misschien zal het zelfs nodig zijn hier en daar de gewestelijke indeling wat aan te passen.

In Natura zullen wij in een rubriek 'van het Hoofdbestuur' de leden op de hoogte houden van het doen en laten van het Hoofdbestuur teneinde de afstand tussen de leden en het Hoofdbestuur te overbruggen.

We willen dat Natura ook als verenigingsorgaan gaat functioneren. Wij zouden daarom graag zien dat de leden Natura meer zullen gaan gebruiken om hun natuurhistorische ervaringen te ventileren.

Verder zal het Hoofdbestuur in de toekomst contacten proberen te leggen met gelijkgerichte verenigingen in het buitenland.

Dames en heren, het Hoofdbestuur is er met U van overtuigd dat het streven van de KNNV om meer en meer mensen intensiever met de natuur in contact te brengen, een goede zaak is. De bescherming van de natuur om ons heen is daar stellig mee gediend.

En dat is niet alleen van belang voor ons - leden van de KNNV - maar het is een levensbelang voor de gehele samenleving.

*De algemeen voorzitter:
dr. ir. F. H. Fockens*

Impressies van een bezoek aan Groenland

door Hein van Bohemen

Disko en omgeving

Ver noordelijk in de Atlantische oceaan ligt het enorme (64 maal groter dan Nederland), voor 98,4% permanent door sneeuw en ijs bedekte, eiland Groenland. Er wonen ca. 45.000 mensen, die voornamelijk langs de kust in enkele steden en dorpen geconcentreerd zijn en voorts in verspreid liggende kleine nederzettingen.

Staatkundig vormt Groenland een onderdeel van Denemarken, maar geografisch gezien maakt het deel uit van het Amerikaanse continent, waarmee het veel overeenkomsten heeft. De Muskusos bijvoorbeeld is eertijds van het vaste land van Amerika naar het noorden en noordoosten van Groenland getrokken. Tot aan zee rei-

kende gletsjers hebben verdere verspreiding naar het zuiden belet. Voorts komt een aantal plantesoorten voor die beperkt zijn tot Amerika en Groenland. Daarnaast zijn er evenwel ook plantesoorten die in de bergen van Europa op IJsland, zowel als op Groenland voorkomen. In totaal zijn meer dan 500 plantesoorten op Groenland waargenomen, die met de in het Engels gestelde 'Flora of Greenland' op naam gebracht kunnen worden.

In juli 1977 maakte een tiental leden van de K.N.N.V. een trektocht langs de westkust van Groenland. Ofschoon een aantal gebieden werd bezocht, concentreerde het bezoek zich op Disko, een eiland voor de middenwestkust van Groenland. Dit eiland

wordt gekenmerkt door een laag-arctisch klimaat, met aan de zuidkust relatief veel neerslag en betrekkelijk hoge gemiddelde zomertemperaturen (gem. in juli 10°C , overdag variërend van $2\text{--}18^{\circ}\text{C}$). Het weer is zeer wisselvallig: plotseling kan de windrichting veranderen, de temperatuur snel dalen, zit je vrij plotseling in een storm of dagen ben je gevangen in een dichte mist. Bij zonnig, windstil weer zijn er ongelofelijke hoeveelheden muggen, die zeer onaangenaam kunnen zijn.

Het eiland ligt volledig in de zone van de permafrost, d.w.z. in de zomer ontdooit slechts de bovenste laag van de bodem; door het stagnerende water vormen zich vele poeltjes, meertjes en soms onbetreedbare moerassen.

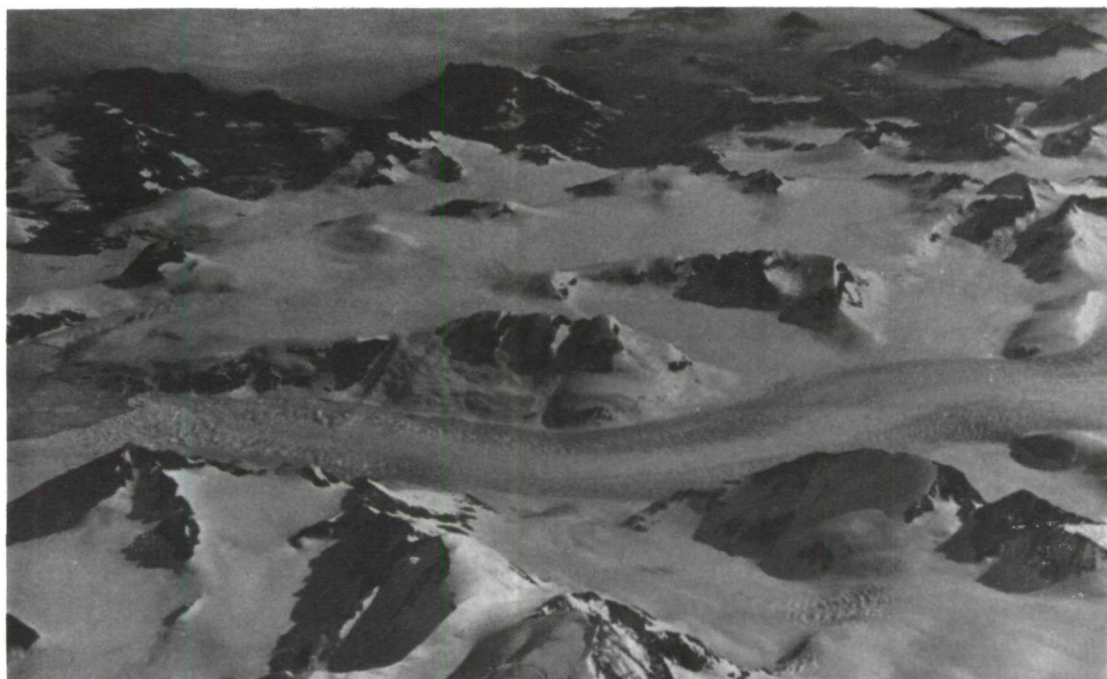
Floristisch gezien bezit Disko een bijzonder karakter. Door het bijeenkomen van zgn. hoog- en laagarctische flora-elementen is de flora betrekkelijk rijk en gevarieerd. Dit laatste facet, naast de interessante vogelwereld ingebed in een overweldigend, natuurlijk landschap maakt het eiland een aantrekkelijk excursiegebied, zowel te land als op en vanaf het water. Het hele eiland wordt omgeven door enorme ijsbergen, die langzaam voorbijdrijven. Deze gigantische

Disko en omgeving

blokken komen van de gletsjer bij Jakobs-havn, die bekend staat als de gletsjer die de grootste ijsbergen van het noordelijke halfrond produceert.

Het op het eerste gezicht wat kaal (er groeien geen bomen of opgaande struiken) en eentonig uitzienende eiland biedt toch

1. Gletsjer vanuit de lucht

2. Landschap op Disko - gezicht op Laksedalen en Blåbaerdalen.

variatie aan verschillende landschappen en biotopen. Aan de kust wisselen steile, rot-sige hellingen af met zandstranden en lage duinen. Interessant is hierbij de vegetatie van deze duintjes te kunnen vergelijken met die van de inlandse duinen nabij het vliegveld Søndre Strømfjord. (Søndre Strømfjord ligt op het vasteland, ca. 100 km landinwaarts aan het begin van een fjord, dicht in de buurt van de permanente ijskap, waarvandaan een enorme gletsjer het fjord instroomt. Het gebied rond S. Strømfjord bezit een meer continentaal karakter.

Voorts komen langs de kust van Disko strandjes voor bestaande uit zwart hellinggruis dat afkomstig is van sterk eroderende, tertiaire gesteenten. Tussen al die formaties stromen rivieren de zee in, waarbij zich kleine en grote delta's vormen. Voorts zijn gebieden van belang waar aan zoute omstandigheden aangepaste plantesoorten voorkomen en zoetwatervegetaties van meertjes en poeltjes. Enorme oppervlakten beslaan vegetaties bestaande uit Dwergberken, allerlei heide-achtige soorten, zoals

Kraaiheide, Rijsbes, Ledum, Cassiope en Phyllodoce. Ze vormen vrij lage, zeer dicht bij de grond blijvende struwelen. Op minder geëxponeerde plaatsen komen soortenrijke kruidenvegetaties voor met veel plantesoorten, die hun hoofdverspreidingsgebied meer in zuidelijker gelegen streken hebben. Hoewel gering in oppervlak, zijn eveneens de bron- en bronbeekvegetaties rijk aan plantesoorten.

Op wat hogere en meer geëxponeerde plaatsen wordt de typische fjell-field-vegetatie aangetroffen met een zeer spaarzame bedekking: polsgewijs vecht hier de vegetatie om haar bestaan. De stenen in dit type landschap zijn veelal fraai begroeid met korstmossen. De rangschikking van stenen en gruis in dergelijke terreinen is vaak bijzonder: kleine tot grote polygoonstructuren bestaande uit naar grootte gesorteerde stenen zijn er zichtbaar. Op schaduwrijke plaatsen en ravijnen waar de sneeuwbedekking langdurig is worden zgn. sneeuwbed-vegetaties aangetroffen, bestaande uit een veelal dichte, mosrijke vegetatie, waarbij

als typisch voor die omstandigheden de *Ranunculus nivalis*-*Oxyria*-sociatie en de *Salix*-herbacea-sociatie zijn.

Puinhellingen en puinkegels herbergen weer geheel andere, aan een meer bewegend milieu aangepaste plantesoorten, zoals soorten behorend tot de geslachten *Thlaspi* en *Draba*. Ten oosten van Godhavn, tegenwoordig het enige dorpje van dit eiland, ligt het noordzuid verlopende Blaesedalen dat in dit gebied het rijkst is aan plantesoorten.

Disko vormt vogelkundig gezien eveneens een overgangsgebied, waarbij zelfs gedurende het broedseizoen hoogarctische vogelsoorten waargenomen kunnen worden. Algemeen komen broedend voor: Noordse Stern, Noordse Stormvogel, Eidereend, Kolgans, IJseend, Alpensneeuwhoen, Parse Strandloper en Grauwe Franjepoot. Voorts zagen we vrij frequent Kleine Jagers, die aan de kust vrij algemeen broedend voorkomen. Zeer interessant was het waarnemen van een aantal paren Kleinste Jagers. Deze kleine populatie werd in 1960 door Salomonsen op Disko ontdekt. Het opmerkelijke is dat deze soort aan de westkust van Groenland alleen op Disko broedend voorkomt. Aan de noordoostkust van Groenland komt hij algemener voor. Deze vogel, hoewel hij een alleseter is, is in de broedtijd sterk afhankelijk van lemmingen. Deze laatste komen echter op Disko niet voor.

De bij eb - er is een getijdeverschil van ca. 2 meter - droogvallende modderplaten, zoals bij de Mudderbugten vormen tijdens de trek een ideale fourageer- en pleisterplaats voor steltlopers die in hoogarctische streken broeden. Daarnaast werden aan de kust o.m. waargenomen: Drieteenmeeuw, Kleine Alk, Dikbekzeekoet, en Zwarte Zeekoet. Op de toendra van de Flakkerhuk zagen we voorts: IJsgors en Sneeuwgorzen en bij meertjes Roodkeelduiker en in het dal Bläbaerdalen een familie Kolganzen.

De Disko Bugt tussen Disko-eiland en het vaste land is een bekend ruigebied voor de Koningseider. Al in juli komen de mannetjes vanuit Noord-Groenland en Ellesmere

3. *Ledum groenlandicum*

eiland om er te ruïen. Grote vogelkolonies komen niet voor op Disko. Daarvoor moesten we noordelijker dan Upernavik - een nederzetting ten noorden van Disko op het vaste land - en ver van de bewoonde wereld. De verstoring en directe exploitatie is groot, vooral nu meer en meer Groenlanders de beschikking kunnen krijgen over snelle motorboten en meer efficiënte wapens. Bij Upernavik verminderde bijvoorbeeld een kolonie van 100.000 Dikbekzeekoeten in 1935 tot 18.000 vogels in 1974 en een kleine kolonie verminderde van 10.000 in 1935 tot 500 individuen in 1974!

Ofschoon beschermende maatregelen uitgevaardigd zijn, zal een intense voorlichtingscampagne nodig zijn om de vogelstand blijvend in stand te houden. Niet alleen worden beschermende regels uitgevaardigd, ook worden gebieden permanent gereserveerd uit een oogpunt van natuurbehoud. In 1974 werd het Noordoost-Groenland-National Park, ter grootte van 70 miljoen ha, veiliggesteld.

4. Kleinste Jager

Niet alleen flora en fauna zijn interessant, ook de kennismaking met een oude cultuur, die een (te) snelle ontwikkeling doormaakt. Triest zijn de verlaten nederzettingen, die men ziet als men langs de kusten vaart. Het is een gevolg van de 'concentratie-politiek', waardoor de vanouds in en van de vrije natuur levende Groenlanders van hun oorspronkelijke nederzettingen naar grotere plaatsen moesten verhuizen, waar ze thans deels in flatgebouwen gehuisvest worden. In feite is na 1953, toen Groenland de status van provincie van Denemarken verkreeg, de ontwikkeling in een stroomversnelling terecht gekomen door de grote financiële steun vanuit Denemarken. De woningbouw en infrastructuur binnen de bewoningscentra werden verbeterd. De centra zijn onderling alleen per boot of helikopter bereikbaar. Voorts vond een versterking van de visindustrie plaats. Rond Disko worden zeer rijke garnalenwateren aangetroffen.

Ook zijn er in het zuidelijk deel van Groenland voortdurend pogingen om agrarische activiteiten op gang te krijgen, zoals rendierfarming. Er zijn thans overigens nog maar twee door Groenlanders gevoerde rendierbedrijven, waar er maar één van goed rendeert.

Enige interessante literatuur:

Böcher, T. 1964, *Phytogeography of Middle West Greenland*.

idem 1968, *The Flora of Greenland*.

Nørrevang A. e.a. 1975, *Grønland og Faerøerne*, Band 10, *Danmarks Natur*.

Salomonsen, E. 1967, *Fuglene på Grønland*.

*foto's: Gerrit van Zwol.
Adres van de schrijver:*

euromex microscopen, stereomicroscopen en microtomen.

EUROMEX microscopen zijn van zeer hoge kwaliteit en relatief zeer laag in prijs. Levenslange garantie.

Op verzoek zenden wij U gaarne onze catalogus met 35 verschillende microscopen.

EUROMEX

J. Israëlslaan 6, ARNHEM
Postbus 736 - tel. 085 - 421251

Stereomicroscop STO
vergrotingsbereik 5X - 140X